

MUSIQA MADANIYATI DARSLARIDA JAMOAVIY IJROCHILIK
FAOLIYATINING TUTGAN O'RNINI VA VAZIFALARI

Muxamedziyanov Kamil Taxirovich

Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti Musiqa ta'limi o'qituvchisi

Annotatsiya: Musiqa darslarida, ayniqsa musiqa ta'limning poydevori qo'yiladigan boshlang'ich sinf musiqa darslarida xor jamoasini pedagogik va metodik jihatdan to'g'ri tashkil etish, xor sinfidagi bolalarning yoshi, ovoz diapazoni, kuylash imkoniyatlari, fiziologik, psixologik xususiyatlari bo'yicha kerakli tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlari: Musiqa o'qitish metodikasi, ta'lim, tarbiya, musiqa, uchinchi ming yillik, dastur, maktabgacha ta'lim, bilim, ko'nikma, malaka, ba'diy ijodkorlik, go'zallik, musiqa asari, idrok.

Аннотация: на уроках музыки, особенно на уроках музыки начальных классов где музыка закладывает основы воспитания, даются необходимые рекомендации по педагогически и методически правильной организации хорового коллектива, возрасту детей в хоровом классе, звуковому диапазону, певческим возможностям, физиологическим, психологическим особенностям.

Ключевые слова: методика обучения музыке, образование, воспитание, музыка, третье тысячелетие, программа, дошкольное образование, знания, умения, навыки, художественное творчество, красота, музыкальное произведение, восприятие.

Annotation: in music lessons, especially in primary school music lessons, where music lays the foundations of education, the necessary recommendations are given on the pedagogically and methodically correct organization of the choral collective, the age of children in the choral class, sound range, singing capabilities, physiological, psychological characteristics.

Keywords: methods of teaching music, education, upbringing, music, the third millennium, program, preschool education, knowledge, skills, skills, artistic creativity, beauty, musical composition, perception.

Umumta'lim maktablarida "Musiqa madaniyati" darslarining asosiy qismini xor ya'ni jamoa bo'lib qo'shiq kuylash tashkil etadi. Bu faoliyatda o'quvchilar qo'shiq o'rganish bilan birga musiqiy nazariy bilimlarini, shuningdek ijrochilik ko'nikma va malakalarini rivojlantirib boradi.

Xor bo'lib qo'shiq kuylash juda mashaqqatli, shu bilan birga tizimli vokal-xor ishlarini olib borishni taqozo etadi. Bunga musiqa o'qituvchisining xor jamoasini ya'ni, har bir sinf jamoasini tashkil etish bo'yicha pedagogik maxorati, musiqa san'atining xor-drijorligi, vokal ijrochiligi, musiqa nazariyasi,

sol'fedjio, musiqa asarlari tahlili, cholg'u ijrochiligi va musiqa o'qitish metodikasi xor bilan ishlash bo'yicha yetarlicha kasbiy malakaga egaligi va tajribasi muhim o'rin tutadi. Bunday bilim va malakalarni egallash ko'p jihatdan oliy o'quv yurtlarida bo'lg'usi musiqa o'qituvchilarini maktab pedagogik faoliyatiga tayyolab borish ishlarini to'g'ri yo'lga qo'yishiga bog'liq, ya'ni bo'lg'usi musiqa o'qituvchilari oliy o'quv yurtlaridagi tahsil davomida maktabda xor (jamoaviy) ijrochiligini tashkil etish va ularda olib boriladigan vokal xor ishlari bo'yicha zarur amaliy ishlash malakalariga ega bo'lib borishlari to'g'ri bo'ladi. Shunga ko'ra biz o'zimizning mazkur maqolamiz mazmunida umumta'lim maktablarining boshlang'ich sinflarida jamoaviy ijrochilikning tashkiliy uslubiy asoslarini, xor jamoasida olib boriladigan vokal-xor, hamda o'quv tarbiyaviy ishlarning pedagogik negizini yoritib berishga harakat qildik. Ushbu ishni bajarishda musiqa ta'limi bo'yicha bo'lg'usi bakalavrlarni umumta'lim maktablarida to'garak ishlarini, shuningdek maktabdan tashqari tashkilotlar (bolalar ijodiyoti markazlari, bolalar xor studiyalari) da hozirgi kunda musiqa san'atining ommaviylashgan turi bo'lmish xor to'gariklarida olib boriladigan ishlarni ham e'tiborda tutadi.

Xor bo'lib kuylash murakkab psixologik-fiziologik jarayon hisoblanadi. Xor bo'lib qo'shiq kuylash o'quvchilarning diqqat e'tiborini kuchaytiradi, xotirasi, nutqi rivojlanadi, ovoz diapozoni kengayadi, musiqiy o'quvi o'sadi, mutasiya davri yengil o'tadi, musiqiy tafakkuri o'sadi. Qo'shiq kuylaganda ijodiy ijrochilik xamkorlik kuchayadi, qo'shiqning so'z ma'nosi va musiqa ohangini chuqur idrok etadilar va asar mazmuni orqali hayotni o'rganadilar.

Shunday ekan, musiqa darslarida, ayniqsa musiqa ta'limning poydevori qo'yiladigan boshlang'ich sinf musiqa darslarida xor jamoasini pedagogik va metodik jihatda to'g'ri tashkil etish, xor sinfidagi bolalarning yoshi, ovoz diapazoni, kuylash imkoniyatlari, fiziologik, psixologik xususiyatlari qat'iy hisobga olinmog'i lozim bo'ladi. Shunga ko'ra mazkur maqola mazmunida boshlang'ich sinflarda xor jamoasini tashkil etish va ish olib borishning ilmiy-metodik jihatlariga asosiy e'tibor qaratildi. Xor ijrochiligi hozirgi vaqtda keng tarqalgan, umumiy ta'lim maktablarida musiqa madaniyati darsining asosini tashkil etuvchi, musiqa ilmgohlarida, musiqa-pedagogika fakultetlarida asosiy fanlardan biri bo'lgan, havaskorlik va professional san'atda eng demokratik va ommaviy xarakterga ega va taraqqiy qilgan san'at turidir.

Boshqa san'at turlari kabi u ham kishilarning hayoti bilan chambarchas bog'liq bo'lib, o'zida kundalik hayotni, davr ruhi va nafasini mujassamlashtiradi, kishilarni g'oyaviy-estetik jihatdan tarbiyalashda katta ahamiyatga ega. Uning boshqa san'at turlaridan farqi eng muhim xususiyat uning ommaviyligidir.

Xor ijrochiligi ko`pchilik ijrochilarni birlashtiradi. Jamoa bo`lib kuylash jarayonida ijrochilarni uyg`unlashtiradi, ularda san'atning eng nozik tomonlarini, ya'ni o`zi kuylab o`zgalarni ham eshitish, o`zgalarga ergashish, jo`r bo`lish kabi hislatlarni shakllantiradi. Xor san'atining bu xususiyati ko`pchilik, ba'zan necha yuzlab ijrochilarni bir g`oyaga uyushtirishda, yagona ijrochilik maqsadi tomon yo`naltirishda, shu bilan so`z va musiqadagi mazmun, his-tuyg`uni ko`pchilik tomonidan ifoda etilishi namoyon bo`ladi.

FOYDALANILGAN ADABIOYOTLAR RO'YXATI:

1. Q.Mamirov. "Xor to`garaklarini tashkil etish" O`quv qo`llanma. T., 2009 y.
2. G. Sharipova. Musiqa o`qitish metodikasi. (ma'ro'zalar matni). - TDPU-2000
3. Nurmatov H. Musiqa va estetik madaniyat. Musiqa o`qituvchilari uchun metodik tavsiyalar. -3 b.TDPI, T., 1992 y.
4. A. Hasanov. Musiqa va tarbiya. -- O`qituvchi. - T., 1993 y.

